

M. PAULI JUUSTEN,
EPISC. QUONDAM AB.
CHRONICON EPISCOPORUM
FINLANDENSIUM,
ANNOTATIONIBUS ET SYLLOGE MONU-
MENTORUM ILLUSTRATUM.

CUJUS
PATRICULAM V,
CONS. FAC. PHILOS. R. ACAD. ABOËNSIS,
PRÆSIDE
HENRICO GABRIELE
PORTHAN,
ELOQ. PROFESSORE REG. ET ORD.

Publicæ bonorum censuræ submittit

JACOBUS FROSTERUS,
OSTROBOTNIENSIS. ,

In AUDITORIO MAJORI die XIX Decemb.
A. MDCCLXXXVII,
H. A. M. S.

A B O Æ, Typis FRENCKELLIANIS.

Viro Admodum Reverendo atque Præclarissimo
Dn. Mag. JOHANNI FROSTERO,
Pastori Sotkamoënsium meritissimo, Ecclesiarumque
Ditionis Cajaneburgensis Præposito Gravissimo,
Parenti Indulgentissimo!

*N*on ut ordinem beneficiorum in me, PARENS OPTIME,
TUORUM, quæ tot tantaque sunt, quot tantaque a Pa-
terna expectari unquam queant vel benignitate vel sapientia,
recenserem atque digne celebrarem, quod omnino vires su-
perat meas, sed ut pietatis gratissimique sensum animi publi-
ce testandi prima hac quæ sese mihi obtulisset opportunitate
uterer, has pagellas TIBI consecrandas existimavi. Faxit
Deus Optimus Maximus, ut quam diutissime, nobis omni-
bus qui TUI sumus, amantissima TUA, diligentissima benefi-
centissimaque cura frui liceat, utque sospes et felix exoptatis-
simam nostræ præbere pietati materiem læte pergas! Ita af-
fectu ardentissimo vovet

PARENTIS INDULGENTISSIMI

filius obsequentissimus
JACOBUS FROSTERUS.

THESIS I.

Recte quidem dicitur: Pudorem esse custodem virtutis; sed idem tamen, ubi ratione non regitur, virtuti inimicus evadere sæpe solet infestissimus.

Thesis II.

Pugna Aristotelicos inter & Stoicos, de affectibus vel moderandis vel extirpandis, quæ olim fuit, quin inanis fuerit Logomachia, dubium non videtur.

Thesis III.

Gaudium & spes ita sane differunt, ut hæc illius quædam species haud commode constituatur; quamvis illud ex hac oriri, non negemus.

Thesis IV.

Si contagio Atheismi æque late aliam atque Superstitio- nis lues aliam Civitatem pervaserit; dubium non est, quin haud minorem illa quam hæc noxam hominibus sit illatura.

Thesis V.

Recte omnino superstitio filia ignorantiae dicitur.

Thesis VI.

Qui hominibus in hac vita infortunatis spem eripere alterius vitæ beatioris conantur, & crudeliter in miseros hos & in Rempublicam haud benefice agere, censendi sunt.

Thesis

Thesis VII.

Ex Stoicorum mente pronunciat SENECA: *qui cogi potest, nescit mori.* Sed hoc ipsum ejus assertum simul docet, quam perniciosos Autocheiriæ licentia civitati paritura foret effectus.

Thesis VIII.

Ars Rhetorices, quam veteres tradiderunt, proprie quidem ad homines docendos formandosque pertinuit qui oratores in Civitatibus suis evadere politici vellent; sed ex iisdem tamen præceptis consulendis, ad omne eloquentiæ studium magnam utilitatem redundare, certum est.

)

65

(

cum pariter vix ulla habentur nomina vere domestica; qualia sunt *Fabri* Seppä, (proprie *ferrarii*, licet ad alias quoque deinde artes traductum reperiatur (36)), ac *Textoris*

I

Rane

quin vocabulo gaudemus domestico *Pecuniam* significante, *Raha*; quod tamen certam aliquam mercem primitus denotasse, suspicamur. Lapponibus quidem idem vocabulum (*Raha*) *pellem ferinam cariore* significare in novo *Lexico Lapponico* (Stockh. 1780 edito, 4:0) docetur, ac *Rahan nakke* eodem etiam significato usurpari; utrum potestate vocabuli prima propriaque, an tropica? *Omne certe id quod in pretio est*, ac *pecuniam*, indicare additur; quod sc. ejusmodi pellibus pecuniae loco olim Lappones uterentur.

(36) Nempe non *Fabrum* modo *ærarium* atque *argentarium* *Wassil-* & *Hopia-Seppä* dicimus, sed *fabrum* quoque *lignarium* *Puu-Seppä* appellare moris est; quin *disertus* similiter *Poëtis* audit *verborum faber*, sc. *Sanolle Seppä*. Cæterum instrumenta fabrilia haud pauca domesticis apud nostros insigniuntur nominibus, ex. g. *Wafara malleus*, *Pihiti forceps Fabri ferrarii* (a qua sc. differt *Hohdin*, *Hohtimet*, quo genere & alii opifices utuntur), *Walsa malleus major* (*Slägga*), *Walus* (& *Wliffin*) *incus*, *Wijo focus fabrilis*, *Harko massa ferri crudi*, *Kuona scoria*, *Vaja officina ferraria*) &c. Præterea *faber ferrarius* & ab actu *cutendi* (*Tafoa*) dicitur *Tafoja*, & a materia quam *cutit* (*Rauta, ferrum*) etiam *Rautio*; cuius metalli *minera* ut *paludes* & *lacus Finlandiæ* haud pauci abundant, ita *fundendi tractandique artem* mature *maiores nostros* exercuisse, *probabile est*; quare *varia ferri genera* & *qualitates* suis nominibus *distinguere didicerunt*, ut *Teräs chalybs*, *Melto-rauta*, *Räsä-rauta*, *Retto* &c. His præterea *ferreorum instrumentorum* *varii generis usum* familiarem fuisse, tot *propria & indigena* quæ *iis adherent nomina* demonstrant, ex. g. *Wesji culter*, *Kirwes*, *Lappara*, *Nyrhi*, *Nacke securis* *varie species*, *Dra candens ferrum terebræ loco adhiberi solitum*, (*Jämfi*, *Kalwin*, *Koweli*, *Tassin* l. *Tafjo* l. *Tefjo*, *scalprum vel radula*, *Napakaira*, *Wäänidiä*, *Malkuri terebræ genera*), *Wifahde*, *Wesoin* l. *Wesuri*, *Kafara*, *falx fœnaria*, *mesforia* & *putatoria*, *Wannas vomer*, *Wiuhta culter aratri*, *Kerih-timet* l. *Keristimet forpex tondendis velleribus ovium* *inerviens*, &c. *Ec.* Neque *cupri* (*Wassil*) & *argenti* (*Hopia*) *usum* *iis ignotum fuisse*, horum metallorum *nomina* *produunt*; *auri* contra, *stanni* & *plumbi* *appellationes* a *Svecis acceptæ*, *serius earum rerum ad nostros pervenisse cognitionem* *indicant*.

Ranguri (37). Cæterum copia vocabulorum vestes, supellectilem & instrumenta (Konet) varii generis designantium, pure Fennici quidem idiomatis, cultu vitæ omni majores nostros antequam Svecorum imperio adjungerentur haud caruisse, docet (38); quorum diligentiorum infra cata-

(37) A Rangas tela, cujus adornandi & texendi jam olim peritos Fennos fuisse, copia vocabulorum ad hanc artem pertinentium ostendit, ex. g. *Loimi flamen*, *Kude subtemen* (unde *Kutoa texere*), *Missi licia*, *Kaite & Pirta peñen*, *Sucula radius*, (cui inclusus glomulus oblongus *Käämi audit*), *Sohlo machina textoria* (Svet. *Wäffstol*), *Suhacko jugum textorium*. Adde *Kuoda telam adornare* (Svet. *refwa l. uprånna en wäf*) unde *Kuonno* actus talis, & *Kuoma-puu* machina huic usui adhibita (Svet. *ref-träd*); *Wihii* (l. *Wyhti*) fasciculus filorum ex fuso evolutorum (Svet. *härswa*) unde verbum *Wihiti* hunc actum significans, & *Wihdinpui* machina huic usui inserviens (Svet. *Harf-träd*); *Kerä glomus*, unde verbum *Kerin glomero* & machina huic rei necessaria *Kerinpui* vel *Kerinnacka* (Svet. *Uyfffor*); porro *Rehrätä & Kapata nere*, *Rehräwarfi* vel *Wärtänä spondylius*, l. *fusus*, *Lumbio* vel *Lumme verticillum fusi*, *Kape*, pensum quod netur, *Kanga & Ribma filum* vel lanceum vel lineum ac cannabinum, &c. Præterea varia genera *lindei*, suis nominibus significata, *Kosti*, *Hursti*, *Warti*, *Pitko*, *Yskäinen Rangas*, *Kiwina*, *Palttina*, item *panni* live vilioris *Sarta*, live nobilioris *Wersä*; &c.

(38) Pauca modo, exempli causa, hoc loco commemorabimus, ut sunt: *Turkki*, *Koukka*, *Kukkana*, *Wolki amiculum pelliceum* (sv. *Päls*), *Lakki*, *Wittta*, *Muttu amiculum laneum*, *Rydpö & Metko amiculum amplius lineum*, *Hame tunica* (maxime mulierum, sv. *Kjortel*), *Sopa & Paita indusium* (licet apud ULPHILAM quoque *Paida tunicam* significet?), &c; porro pilei & virilis & muliebris plura genera, *Kakki*, *Hippa*, *Hyttyri* l. *Hyttyri* l. *Kypärä*, *Reuhka*, *Pitnilkka*, *Tanu*, *Rirkatti*, *Hillikka*, *Hundu* &c; sic etiam habent *Wyd balteus*, *Kuokket* & *Lak-kehet femoralia*, *Sukka*, *Sääryö*, *Sylingät*, diversa genera *tibialium* (sv. *Strumpor*), (*Kukkunen*?) *Kinnas*, *Kapottimet*, *Turwalko*, *Chirothecarum*, *Kengä*, *Pieru*, (*Saappas*?), *Kuojut*, *Kuotiset*, *Sipokas*, *Kallokas*, *Kalso*, *Killus* l. *Tallus*, *Löppöset* & *Kurpuset*, *Wirju*, *Tanainen*, *Potto*, *calceorum*: præterea *Heime torques* ex margaritis vel aliis lapillis elegantibus (sv. *Perlhånd*), *Wittä catellæ* genus, ad ornamenta mulierum

caralogum adnectemus, observationibus quibusdam illustratum. Istarum nempe rerum si a Svecis demum cognitionem usumque accepissent, quin vocabula quoque illarum, ut multarum aliarum, ab iisdem mutuaturi fuissent, aut ad eorundem consuetudinem imitationemque formaturi, vix dubites.

Literarum nemo, puto, apud majores nostros antiquissimos, requireret vestigia; quarum ne nomen quidem lingua vernacula habet domesticum. *Kirja*, quo vocabulo *librum* hodie significamus, a *Kirjawa* vel *Kirja*, rem quamcunque *versicolore* sive *variegatam* indigitante, non inepte derivari credas (unde *Kirju* & *Kirjas* bovem vel vaccam varii coloris, atque *Kirja-Kangas* & *Kirja-Waatte telam*, *pannum* vel *vestem*, *versicolore* denotantia

I 2

de-

pertinuerunt, &c. In supellecili nominamus *Pyhdä mensam*, *Mahi* l. *Mahista* l. *Mahita fellam* longam quæ ante mensam collocatur, *Wuode leklum*, *Maiti* lodicem, &c. *Ketto* & *Kettyt* cunas (cognitionem quæ forte habent cum Gothico *Hethio*, cubiculum?), *Kapalo* & *Lappeet fascias* (Sv. *Linder*), *Pata ollam*, *Kafari cacabum*, *Malja patinam* l. vasculum, *Sango situlam*, *Saunio dolium* l. labrum, *Hanho* l. *Hanhikko scyphum* utrinque ansatum, *Huhmar mortarium* ligneum amplum, *Lipas* & *Lipanen* (diminut.) *cistæ* genus, *Kasio cistulam*, *Laukku* & *Konsti*, saccum vel e *corio* vel e *betulæ cortice* (Sv. *Näfwer*) fabricatum, *Kuurna* (Sv. *Bryggrosta*) alveum, unde potus hordaceus parandus destillatur, *Mända* baculum quo butyrum conglutatur (Sv. *Kärnstaf*), *Keti*, *Saani*, *Korja* &c. traharum varia genera, *Dnales* machinam qua asseres in navigiis fabricariis comprimuntur, *Pauni* libellam (Sv. *Wattspöf*), *Tahko cotem*, qua circumrotanda ferrum acuitur (Sv. *Slipsten*), *Suppilo*, l. *Torro* (& *Tortoi*) infundibulum in mola (Sv. *Qvarnstratt*), *Raha* vel *Rahua* cistam circum lapidem molarem, *Silda pontem*, *Porra* *ponticulum*, &c. &c. Prætereo vim vocabulorum, quæ *Equorum* usum instrumentaque ad eum pertinentia indicant, (ut sunt *Suitzi frenum*, *Dhya habena*, *Hihna corrigia*, *Marhamiana capistrum*, *Missa* & *Wehmaro temo*, &c.) ut & nomina numerosa *pecoris* curam, & varia pecorum genera significantia.

descendunt vocabula); nisi *Kiirom* (*exscribo*, ut *Kiiratot*, *exscriptus*) Ungarorum, huic ob stare conjecturæ videatur, (a particula *ki*, illis *ex*, & verbo *iron* vel *iroc*, *scribere*, significantibus, compositum), quod aliam vocabuli originem, nobis incognitam, prodat, eorumque simul refellat ingenium, qui ex Græco *γραφω* arcessant? *Naamat*; tu vero, quo nomine *Sacrum* inprimis *Codicem* appellamus, quin a *Γράμμα* (*ἱερα γραμματεία*) Græcorum formatum sit, atque a vicinis Russis ad nos propagatum, nullum esse dubium videtur. *Carmina* tamen jam antiquitus majores nostros habuisse & amasse, artemque Poëticam suo more excoluisse, res est certissima (39); cum quo studio conjunctæ *Musicæ* quoque artis non omnino nullo ductos amore, nomina instrumentorum huc pertinentium, simplicium quidem illorum, demonstrant, quibus usos fuisse constat, qualia sunt *Kandele nablium* (plurium etiam illud generum), *Torwi Tyyty*, *Amryi*, *Luikkuri*, *Tuba* (*lingnea fere*, *Sv. Luur*, *Wallhorn*), *Pilli fistula*. *Astrorum* non nisi paucorum lingua vernacula offert nomina, qualia sunt *Otava ursa major* & *Wenäjän Otava ursa minor* (quasi *Russorum arctos*), *Seulainen plejades*, (quasi *cribellum*), *Wainämöisen wicahdin Orion* (quasi *falx Dei* illius majorum nostrorum celebrati): ita ut ad plura attendisse non videantur. *Anni* quidem tempora majora (*Kewä*, *Kesä* l. *Suwi*, *Syry* & *Talwi*) notarunt, & *menses* etiam, *Kuut* l. *Kuufaudet*, distinxerunt; sed *hebdomadis dierumque* ejus singulorum non alia nisi a Svecis mutuata, reperiuntur cognovisse nomina, nec *horæ* aliud vocabulum nisi *Hetti*, *exiguum temporis momentum* significans, exstat.

Ad

(39) Cfr. Diss. nostram de *Poësi Fennica*, cujus, hætenus V partes prodierunt, quibusdam aliis propediem augendæ.

Ad *Mores* gentis domesticos quod attinet, parum de iis constat; nisi quod aliorum similes fuisse populorum barbarorum, probabile est, eorum tamen qui ad artem agriculturæ & huic maxime cognatas alias, simpliciores illas licet, exercendas, jam progressi sunt. Cui rei illustrandæ, præter ea quæ hætenus ex linguæ vernaculæ copiis attulimus documenta, etiam vocabula inserviunt justarum *nuptiarum* (*Uvio*) jungendarum ritus & solennia significantia; cujus generis sunt *Ulkä* & *Sulhainen sponsus*, *Morsian sponsa*, *Kosio procus* (*Kesen* vel *Kosien puellam ambio*, conjugem peto), *Kaase* l. *Kaaso promuba*, *Saijas virgo sponsæ comes* (*Sv. Brudpiga*), *Sihla sponsalia* & *munera sponsi*, *Kapiot* & *Mynni dona* quæ *sponsa* *locero*, *locrui* & *affinibus* distribuit, *Häät celebratio nuptiarum* &c. *Polygamia* majoribus nostris probatæ, nulla exstant vestigia; sed contemptius & durius habiti sexus muliebris, more gentium minus cultarum communi, plura supersunt documenta. Sic labor molestus frumenta pisendi, (vel molam manuariam versandi), quæ sola ratio eorundem frangendorum majoribus nostris innotuit, *foeminis* *injunctum* fuisse constat; quare in veteri carmine mulier conditionem hanc deplorans suam canit:

Päivät pyövin petkeleisä, Totos dies verbor pistillo pistonis quasi affixa,

Siven puusa kiihuttelen. Lapidis (molaris) manubrio ad hærens motitor.

Nec verisimilitudine caret, Patres filias suas procis, multarum aliarum exemplo nationum barbararum, pretio quodam stipulato, vulgo vendidisse. Sane in veteri carmine, puellæ, quam post comparatum sibi consensum parentis *procus* *adiisse* *armenta* *pascentem* fingitur, quæ-

renti (quod domum puellæ paternam se vísitasse dixerat),
quidnam pater suus egisset, respondet ille:

Myöskendeli (*myöskendeli*) *tyttäriä*. Vendidit (h. e. desponsa-
bat) filias.

Cui regerit puella:

Kellen myötihin minua? Cuinam ego vendita fui?
illoque respondente

Sinä myötihin minulle, Mihi tu fuisti vendita,
subjicit sponsa

Pahingos minusta annoit? Quantum pretii pro me dedisti?
pretioque cognito, se quantovis nempe pretio dignam
tantillo venditam fuisse indignatur, adjiciens

Wähembäs hyvästä annoit, Parum sane pro præstanti de-
disti,

Pickuruisen kaunihista! Pro pulcra exiguum!!

Jurisjurandi morem atque religionem majoribus nostris
incognitum non fuisse, vocabula *Wala juramentum* &
Wannon juro, demonstrare videntur. *Ludis* quibusdam
delectatum fuisse populum gravem & subtristem, vix cre-
das; nisi puerili forte ætati atque adolescentiæ *myindæ* il-
lum (*Sokka* l. *Sokka*, olla *Sokkoisilla*, Sv. *Blindbock*),
& qui ætate in gramine peragitur, *Hippa*, jam olim
arrisisse putemus potius, quam imitatione vicinorum,
cum quibusdam aliis postea adoptatos. *Mortuos* quo ritu *Fen-*
ni antiquissimi extulerint atque sepeliverint, parum liquet;
nisi quod vocabulum *Peijaisset* superest, epulum signifi-
cans in memoriam mortuorum (etiam aliquot interdum
annis post obitum eorum) celebratum; cum quo voca-
bulo quod *Peijakas* vel *Peijanen*, *genius inferus*, manife-
stam habet cognationem, ad inferos placandos ista in-
stitu-

stitutas maxime fuisse epulas, verisimile est, quamvis ad convivium quodvis indicandum deinde adhiberi a quibusdam audias, adeo ut convivas quoscunque *Peijas* nunciet aliquando appellare non dubitent.

Unde locorum, qua via & quo tempore populus qui nostram nunc inhabitat Finlandiam, ad has regiones pervenerit? operosioris quidem & difficilioris est indaginis, quam ut accurate pleneque hoc loco explicari queat. Sed ne quid tamen intactum prætermisisse videamur, quod ad res majorum nostrum antiquissimas pertineat cuique vel tantillam nobis liceat affundere lucem, breviter quæ ad hoc argumentum illustrandum hætenus colligere potuimus, comprehendamus.

Dubium igitur non est, quin antiquissimas, de quibus quidem rescire licet, hæc gens sedes in illis habuerit terris quæ inter Caspium mare & Album illud Balticumque porrectæ, ad Russicum jam imperium pertinent. Non modo vetustissimus Russorum significat Chronographus *NESTOR*, populos, quos ad Fennicum pertinere genus omnes fere consentiunt, regiones Russiæ Europææ atque proximam Asiæ septentrionalis partem olim tenuisse (40), inter quos nominatim recenset *Tschud*, *Mordua*, *Perma*, *Tscheremissos*, &c.; ac *Slavos* illos, Russorum

(40) Apud ill. MÜLLER *Sammlung Russischer Gesch. I Th. I Stück*, s. 3 & 6. Quamvis enim non ii nos simus, qui huic scriptori seculi XII, de rebus antiquioribus suoque tempore plura secula superioribus, commemoranti, plus auctoritatis tribuamus quam aliis ejusdem ætatis, omnisque omnino ævi auctoribus, fata majorum suorum, traditionibus sæpe incertis, sæpe varie commutatis celebrata narrantibus; haud contemendam tamen penitus putamus, maxime ubi narratio sua aliis idoneis testimoniis non repugnat, vel iis adeo, ut hoc loco, confirmatur.

rum hodie dominantium majores, quos ex Danubii vicinia arcessit, ad terras hæc septentrioni orientique propiores migrantes, veteres incolas vel conciliaffe sibi vel subjecisse, docet: sed eadem fere hodieque iisdem occupatæ gentibus illarumve reliquiis sedes, a recentissimis per has terras peregrinatoribus commemoratæ & diligenter descriptæ, istam traditionem egregie corroborant.

Sic *Tscheremissos*, quos ripas incoluisse fluviorum *Occa* & *Wolga* idem tradit, eadem fere etiamnum loca, quamvis partim etiam disiectos atque ad vicinas terras translatos, habitare, certa constat fide. De cujus gentis sedibus, conditione, superstitione moribusque, licet non usquequaque plenam, præclaram tamen & accuratam exhibent notitiam viri clarissimi GERH. FRID. MÜLLER *Samml. Russischer Geschichte* III B. IV St. s. 305 sqq. (cum quo conferri possunt, si placet, quæ ex SCHOBERI *Memorabilium Wolgensium* Libro II, C. X, Obf. X. §. I, de *Tartaris Scheremetis* adfert STEPH. SCHULTZ *Anleitungen des Höchsten — auf den Reisen durch Europa, Asia und Africa* I Th. Halle 1771, 80 s. 313 sqq.), SIM. PET. PALLAS *Reise durch verschiedene Provinzen des Russischen Reichs*, III Th. s. 481 sqq. JOH. GOTT. GEORGI *Bemerkungen einer Reise im Russischen Reich*, II B. s. 840 — 849, PET. RYTSCHKOWS *Orenburgische Topographie*, Germanice ed. in ANT. FRID. BÜSCHINGS *Magazin für die Neue Historie und Geographie* VI Th. s. 498, *Beschreibung der Nationen Russlands*, s. 28 — 37; JOH. PET. FALKS *Beiträge zur Topographischen Kenntniß des Russischen Reichs*, II B. s. 453, & I B. s. 63 — 260 sqq. passim; alios ut præteream, qui obiter de gentis hujus sedibus moribusque aliquid commemorarunt. Indolem vero faciemque linguæ eorum hodiernam, ex *Grammatica Tscheremitschica* Russice conscripta, aliquatenus discere

re licet, quæ Petropoli a. 1775 in lucem prodiit, in forma
 4.ta, ubi verborum quoque, ad comparationem cum
 Fennicis instituendam utilis habetur copia: quamvis du-
 bium non sit, quin multo plus adjumenti lucisque huic
 argumento comparaturus sit, si quis Fennicæ etiam lin-
 guæ peritus ad vocabulorum hujusmodi vim colligen-
 dam, utriusque comparandæ consilio, accesserit. Facile
 enim aberrare, atque vel nimis parum vel nimis mul-
 tum linguarum similitudini eum tribuere, qui earum ignarus
 contendere easdem instituit, & res ipsa monet & expe-
 rientia didicimus. Quam dubitationem auget diversa val-
 de eadem vocabula scribendi ratio, non apud diversos
 modo auctores, sed apud eosdem nonnunquam obser-
 vanda. Unde tamen, ubi manifesta superest linguarum
 in partibus suis simplicioribus atque maxime necessariis
 cognatio, gentium non est explodenda propinquitas: nec
 obliviscendum, & sermonem & mores in gentibus alio-
 rum variorumque populorum subjectis diu imperio, insig-
 nes non potuisse non mutationes subire; quod gentibus Rus-
 sorum perferentibus dominationem recentioribus tempori-
 bus maxime contigisse, scriptores supra laudati significant. Sed
 ad *Tscheremissos* redeamus. Hujus igitur generis homines,
 qui ipsi sese *Mari* appellant, (a *Vogulis* autem *Pobr* vo-
 cantur), quamvis jam, ac imprimis post susceptos a plu-
 rimis ritus Christianæ Religionis, quales apud Russos in-
 valuerunt, (quo facto facilius etiam cum hoc populo com-
 miscentur), numero valde imminutos, adhuc tamen pro-
 vincias *Nisbegorodensem*, *Casanensem*, *Pensensem*, *Sinbir-
 skensem*, *Viatzkensem*, *Permiensem*, & partem Gubernii
Orenburgensis incolere, locaque vicina fluviiis *Pjana*,
Moscbka (qui in *Okam*, ut hic in *Volgam* cum reliquis
 influit), *Sok*, *Tscheremschan*, *Viätka*, *Kama* & *Volga*,
 (maxime ripam hujus orientalem) habitare, iidem do-
 cent

cent auctores: qui etjam addunt, in pagis eosdem plerumque distinctis vivere, urbium sedes refugere, &c, quod de reliquis etjam, quas mox commemorabimus, cognatis nationibus, fere valet.

Morduani (*Mordvinos* appellare alii malunt), per easdem fere illi quoque terras, sc. in provinciis *Nisibnei-Novgorodensi*, *Kasanensi*, *Sinbirskensi*, *Viatzkensi*, *Pensensi*, *Riasanensi*, atque etjam *Orenburgensi*, habitant, juxta fluvios *Mokscha*, *Oka*, *Sok*, *Tscheremschan*, *Volga* &c, nec tamen cum *Tscheremissis* &c. confusi. Olim in Gubernio etjam *Moskwensi* prope *Kolomnam* sedes habuisse dicuntur. A *Votjakis*, æque ac *Tschuwafchi*, communi nomine *Tautu* appellari, traditur. De his plura dant RYTSCHKOW l. c. PALLAS I Th. p. 51, 68, 116, GEORGI II B. p. 857 sqq, Beschreib. der Nationen Rußlands p. 46, FALK I B. p. 57, I. B. p. 456; IWAN LEPECHINS Tagebuch der Reise durch verschiedene Provinzen des Rußischen Reichs (Germ. Verf. Altenb. 1774, 4:0) p. 83 — 108; Etc.

Voti vel *Votjacki*, qui se ipsi *Ud-Murt* vel *Ut-Murt*, homines s. populum *Ud* vel *Ut* vocant, *Tscheremissis* autem *Oda* (alii scribunt *Ado*, male, ut putamus), *Vogulis* *Votak*, *Permiis* & *Sirjænis* *Votiack* dicuntur, antiquas fere sedes in provinciis *Casanensi*, *Viatzkensi* & *Orenburgensi* tenent, ac minus quam reliquæ ejusdem generis nationes dispersi, in vicinia fluviorum *Kasanka*, *Kamæ* superioris, & maxime *Viátka*, habitant. Consuli de hac gente possunt JO. GE. GMELINS Reise durch Sibirien, a. 1733, d. 15 — 18 Dec. (41), MÜLLER l. c. *Rytschkow*

(41) Qui de *Tscheremissis* etjam &c. quædam ibidem habet. SCHÖBERI librum cujus supra meminimus, in compendium redactum Germa-

komi l. c. p. 501 sq, PALLAS III *Ch.* q. 475 — 480, FAER II *B.* p. 457 — 460; *Beschr. der Naz. Rußlands* p. 52; Etc.

Permi, quorum adhuc reliquæ supersunt in provincia *Permensi* (exigua veteris *Permiæ* parte), utramque inprimis ripam fluvii *Kama*, cum *Tscheremissis*, *Tschuwalschis*, *Wogulis* &c, his tamen non temere commixti, incolentes. Nonnulli etiam septentrioni propiores juxta fluvium *Lusa* (qui *Dwina* miscetur), habitant. Ipsi sese *Komi-Utir* (an *Komi-murt*?) appellare solent; de quibus conferre licet quæ habent GEORGI II *B.* p. 709 sq. & LEPECHIN *Ch.* III p. 121 — 123; Etc.

Proxima hos cognatione *Sirjani* contingunt, qui cum illis septentrionaliores sedes, in antiqua patria, cum *Permensi* provincia, tum *Archangelensi* gubernio & ditione *Vologdensi*, ad fluvios inprimis *Wytsebegda*, *Wym*, *Lusa* & *Udera* (quorum omnium aquas *Dwina* excipit), occupant, sese *Komi* vel *Komi-murt* ipsi appellantes: quorum conditionem describunt MÜLLER l. c. LEPECHIN III *Ch.* p. 146 — 161, FALK II *B.* p. 462; cfr. etiam *Beschr. der Naz. Rußlands* p. 71; E. YSSBRANTSIDES *Reise nach China*, I *Cap.* Etc.

Tschuwalschi, utramque ripam *Volgæ*, ac maxime occidentalem incolentes, atque alia præterea quædam loca in provinciis *Nisbne-Novogrodensi*, *Casanensi*, *Viätzkensi* & *Ufensi* (Gubern. *Orenburg.*) tenentes, & lingua & moribus ad Tataros multo propius accedunt; ita tamen, ut rationes nec desint ad Fennicum quoque illos genus referre ju-

K 2

ben-

nice concinnatum a LUD. AUG. SCHLÖZER, MÜLLERUM edidisse notis quibusdam castigatum, (*Samml. Ruß. Gesch.* VII *B.* p. 4 — 152), *monere ibidem obliti sumus*,

bentes, quamvis victorum imitatione ceteris plus mutatos? (42). *Tschuwafschos* sese ipsi dicunt; a *Tscheremissis* vero *Kurk-Mari* appellantur. Linguæ indolem aliquatenus discere licet ex *Grammatica Tschuwafschica* Petropoli a. 1769 in 4:0 Russice edita. Mores gentis describunt JO. GE. GMELIN l. c. d. 14 — 17 Octobr. MÜLLER l. c. RYTSCHKOW l. c. p. 503, GEORGI II B. p. 455, LEPECHIN I Th. p. 83 — 108 passim.

Voguli vel *Vogulitschi*, primi sunt incolarum Sibiriae qui ex Europæis Russorum provinciis illam intranti terram sese offerunt, *Tobolskense* inhabitantes Gubernium. Cum ipsius montis Jugoriensis s. Vralensis (qui Sibiriam a Russia Europæa separat) borealiores partes passim occupant, tum radices ejus, maxime quæ occidentem versus porriguntur, tractumque vicinum, juxta fluvios *Tura*, *Tawda*, *Pelym*, *Soswa* &c. tenent. *Mansi* ipsos sese vocare dicunt (43); a Tataris autem vicinis *Vogul*, a Sirjænis *Vagol*, a Russis *Vogulitschi* appellantur. Advenas hos in iis esse locis ubi hodie habitant, credere licet, ex vicina forte *Permia* &c. quondam huc propulso? Agunt de hoc populo MÜLLER l. c. VI B. p. 200 sqq. passim; YSSBRANT IDES l. c. C. 2; PALLAS II Th. p. 219, 257, GEORGI II B. p. 596 — 600; *Beschr. der Naz. Rußlands* p. 65 sq. FALK II B. p. 461, LEPECHIN III Th. p. 15 — 22; Etc.

Ostjakorum quidem nomen (a Tatarico *Fschtsjäk* quod peregrinum vel barbarum significat, formatum) non ad unam

(42) Ad Tatarorum genus refert atque a Fennico plane sejungit SCHLÖZER, *Allgem. Nordische Geschichte* C. 2, p. 305, not. x); cfr. JOH. EBERH. FISCHERS *Sibirische Geschichte*, Einleit. §. 67, not.

(43) *Vogul* sese ipsos dicere, docet tamen l. c. SCHLÖZER p. 403?